

e-luentosarja 2023

31.3. 5.4. 14.4. 19.4. 27.4.

5.4. klo 11-11.45

Katse kohti geenivaroja - Marja-
ja hedelmäkasvien jalostuksessa
hyödynnetään monimuotoisuutta

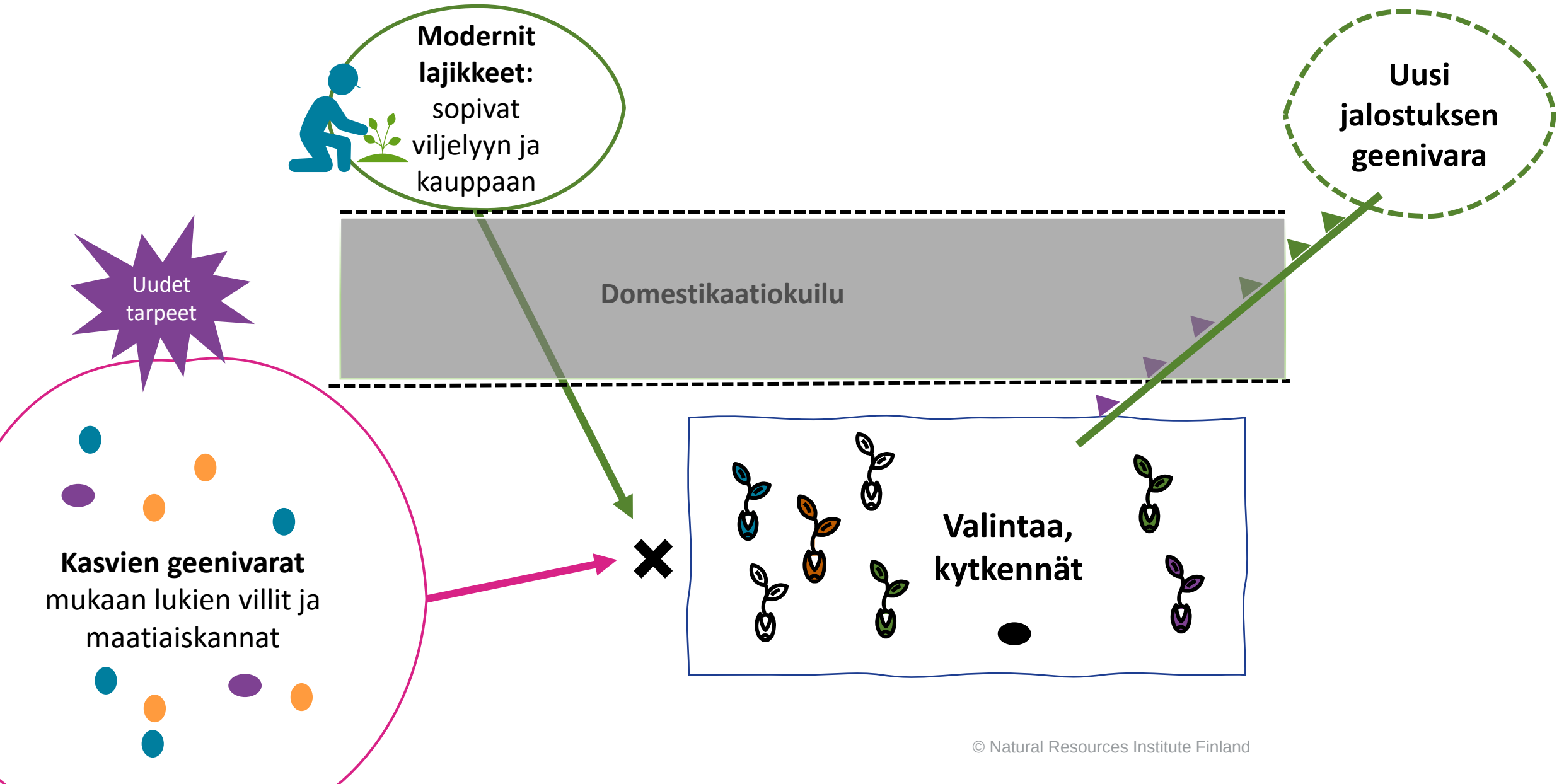

Mansikan geenivaroista ominaisuuksia jalostukseen

Tuuli Haikonen, MMT
Tutkija, Luke

Geenivaroista viljelylajikkeeksi?

Mansikan geenivarat Suomessa?

Puutarhamansikka

Fragaria xananassa ($2n=8x=56$)

Lajiristeymästä *F. chiloensis* x *F. virginiana*

Muut lajit

Ahomansikka *F. vesca* ($2n$)

Karvamansikka *F. viridis* ($2n$)

Ukkomansikka *F. moschata* ($6n$)

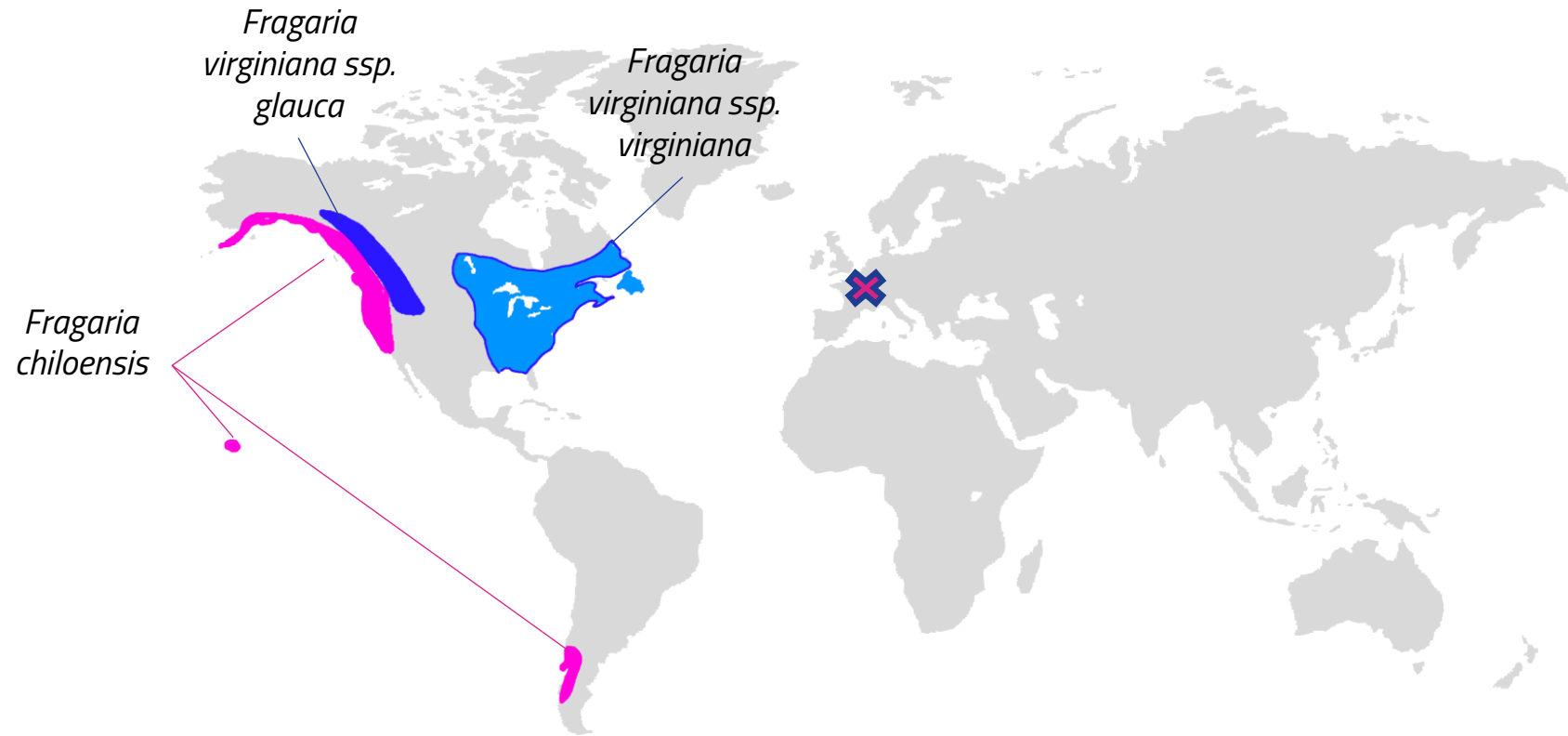

Esityksen sisältö

- Puutarhamansikka on nuori laji
- Uusi alku, alkumansikka
- Domestikaatioon avuksi DNA-tieto

Puutarhamansikan lajihistoria

Levinneisyyskartta muotoiltu julkaisusta Hancock & Luby, *Bioscience* 1993

Fragaria virginiana. Kuva: Luontoportti

Fragaria chiloensis. Kuva: Luontoportti

Chilenmansikan reitit Eurooppaan

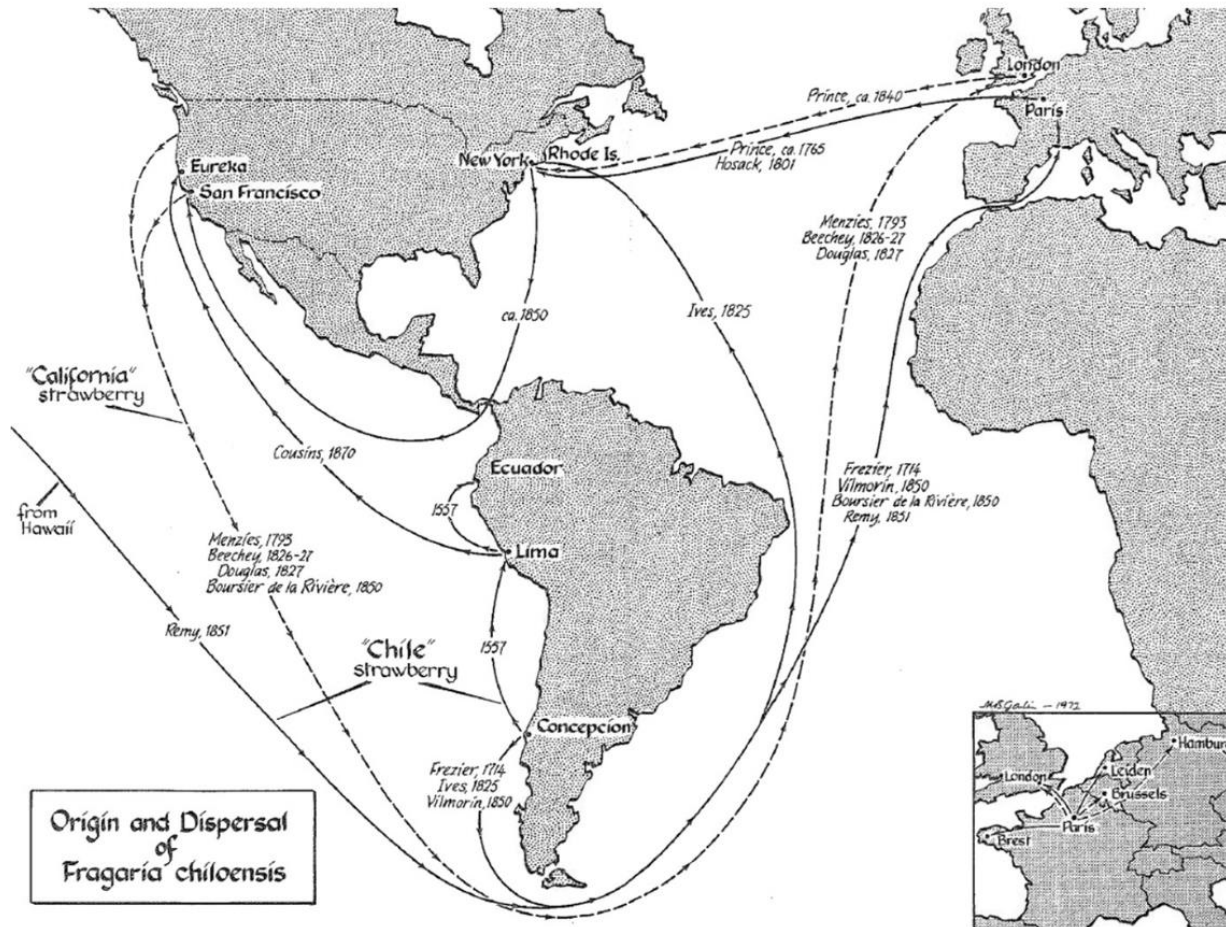

Fig. 1. Origin and dispersal of *Fragaria chiloensis* (Wilhelm and Sagen, 1974).

Freziér 1714

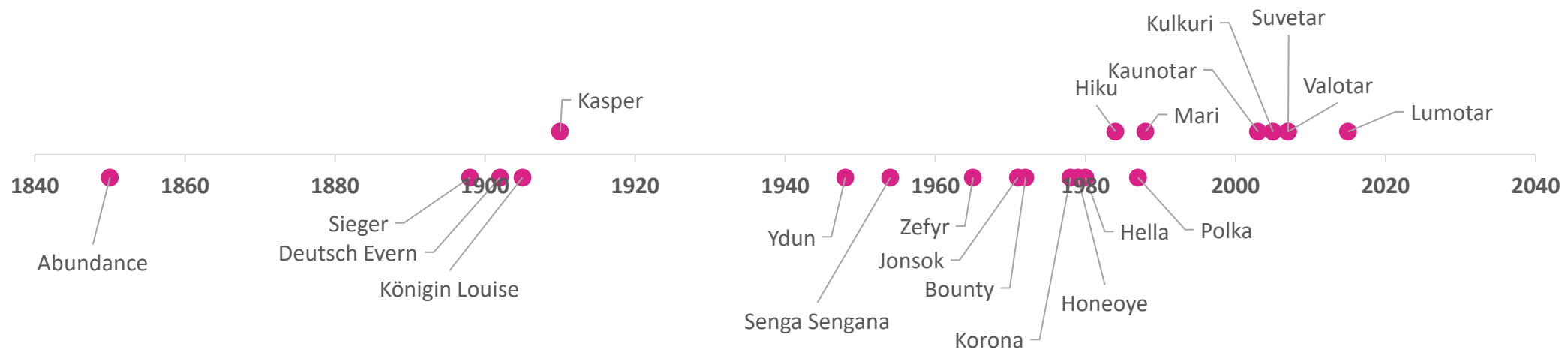
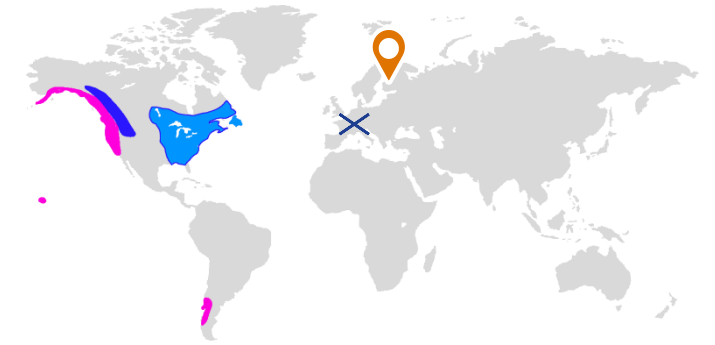
Puutarhamansikan lajihistoria

Puutarhamansikka syntyi 1700-luvulla Ranskassa, kun Chilestä tuodut **chilenmansikat** (emikasviyksilöitä) pölyttyivät viljelyssä jo olleen **virginianmansikan** siitepölyllä. Siemenistä kasvoi uudenlainen kasvilaji, puutarhamansikka

Suomessa vakiintuneita puutarhamansikan lajikkeita

Puutarhamansikan sopeutumiseen liittyviä ominaisuuksia

Karsiutuneita ominaisuuksia

Jalostajat ovat valinneet suosien hyviä viljelyominaisuuksia

Runsas rönsyntuotto ja pitkät nivelvälit

-> Lyhyemmät nivelvälit, myöhempi rönsyntuotto

Kaksikotisuus -> Yksikotisuus

Pienimarjaisuus -> Suuret marjat

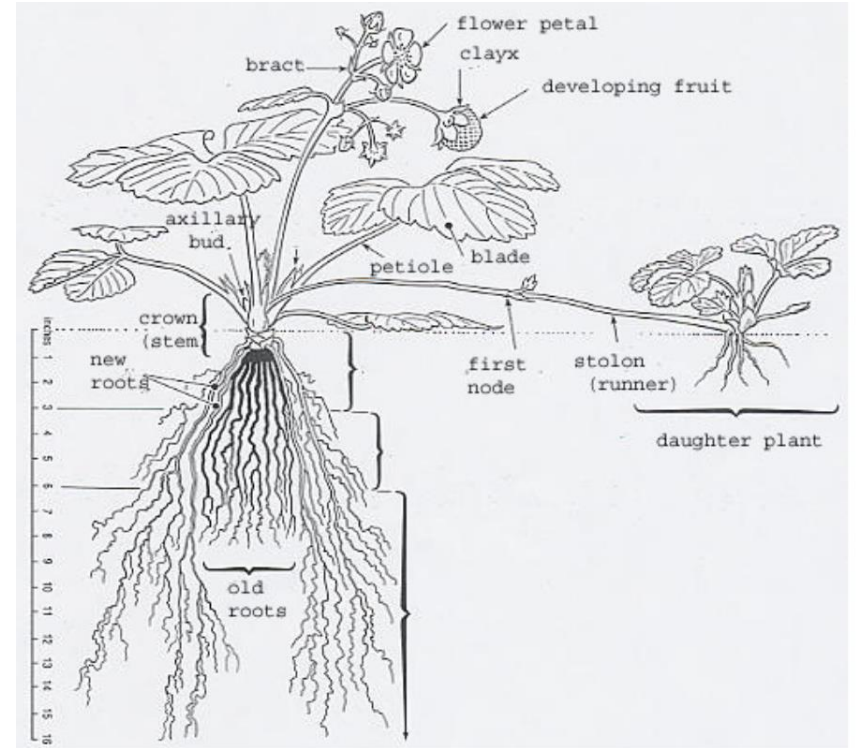
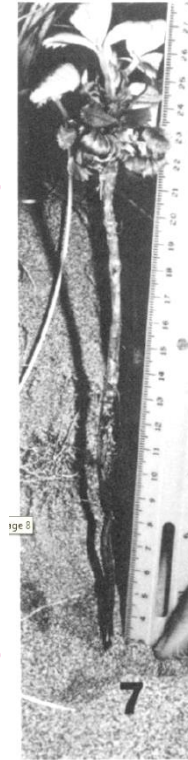
Harvajuurisuus ja paalujuuriset

-> Runsaat jälkijuuret

Sattuman tai kytkeytyneisyyden takia lajikkeistosta karsiutuneita ominaisuuksia:

"Tarpeettomat" kestävyudet mm kuivuutta, suolaa, juuristotauteja, kirvoja... vastaan

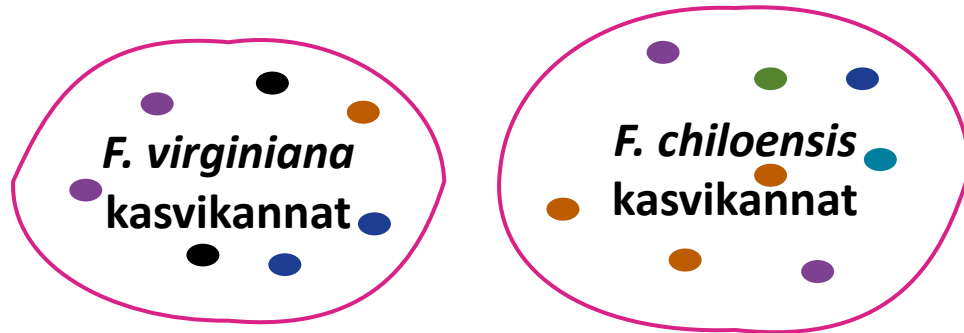
Erilaiset aromiyhdisteet

Vasen kuva: Dyyneillä kasvavan chilenmansikan ekotyypin paalujuurimainen monivuotinen juuri. Hancock & Bringhurst, *Amer. J. Bot.* 1979.

Geenivaroista uusi alku

Parhaat kerätyt
kasvikannat

Fv × Fv

Fc × Fc

Fv

Fc

Valioyksilöt

Fv × Fc

Lajien väliset
risteytykset

Hancock et al. 2010.
Reconstruction of the
Strawberry,
Fragaria × ananassa, Using
Genotypes of *F. virginiana* and
F. chiloensis. HORTSCIENCE
45(7):1006–1013. 2010.

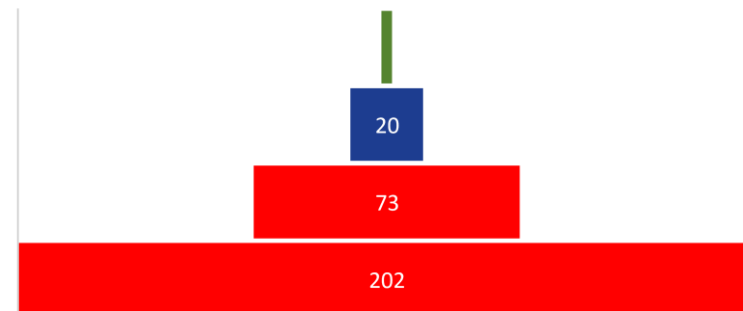
Kuvat: Tuuli Haikonen, Luke

Alkumansikka: Joukossa emi- tai hedeyksilöitä

vegetatiivinen
hedeyksilö
emiyksilö
kaksineuvoinen

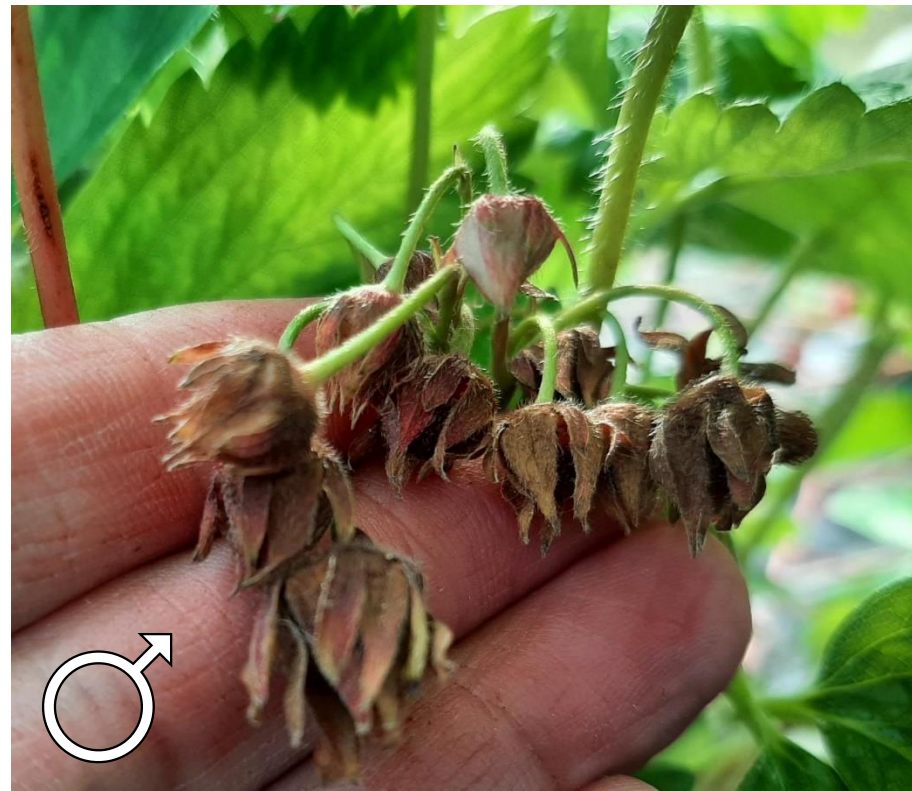
Kotisuus

Kuva: Marja Rantanen, Luke

Kuva: Marja Rantanen, Luke

Kuva: Tuuli Haikonen, Luke

Alkumansikka: Vaihtelua marjojen ominaisuuksissa

Kuvat: Tuuli Haikonen, Luke

Kuvat: Tuuli Haikonen, Luke

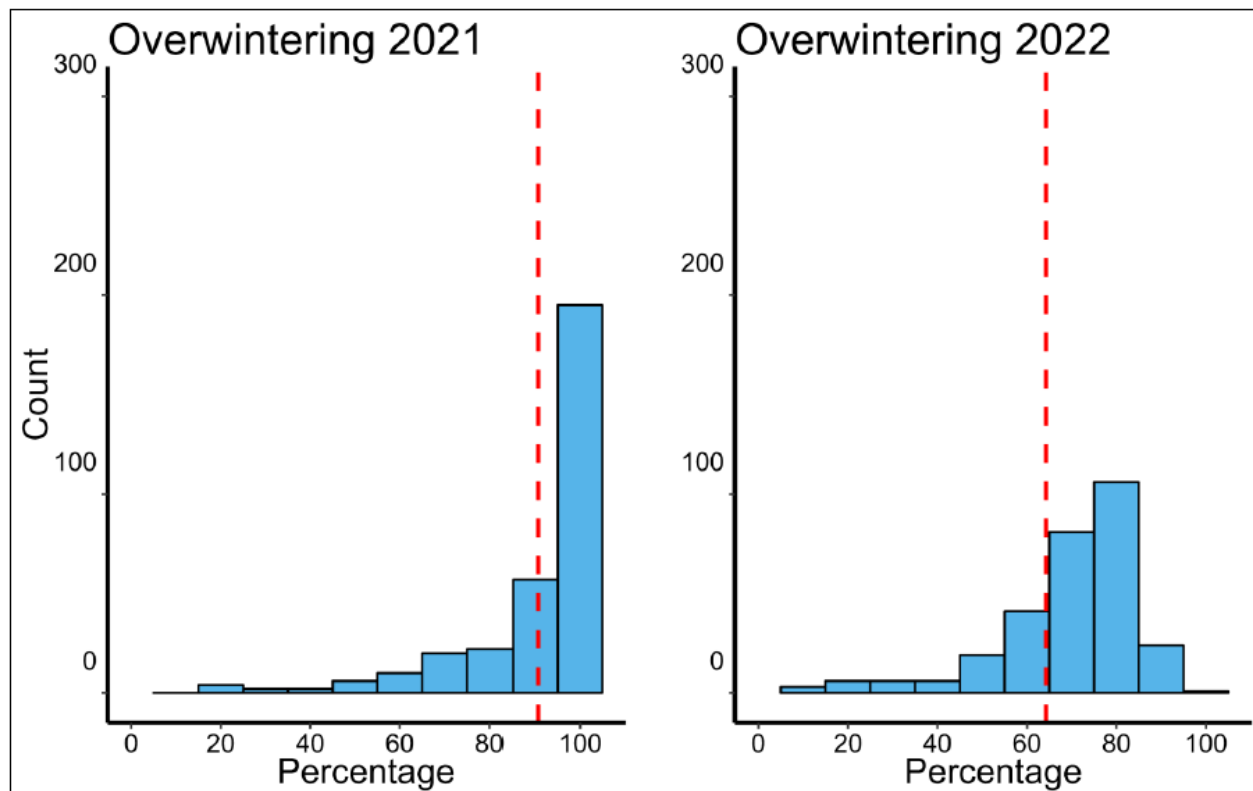
Alkumansikka: tyvimädän kestävyys

Kuvat: Tuuli Haikonen, Luke

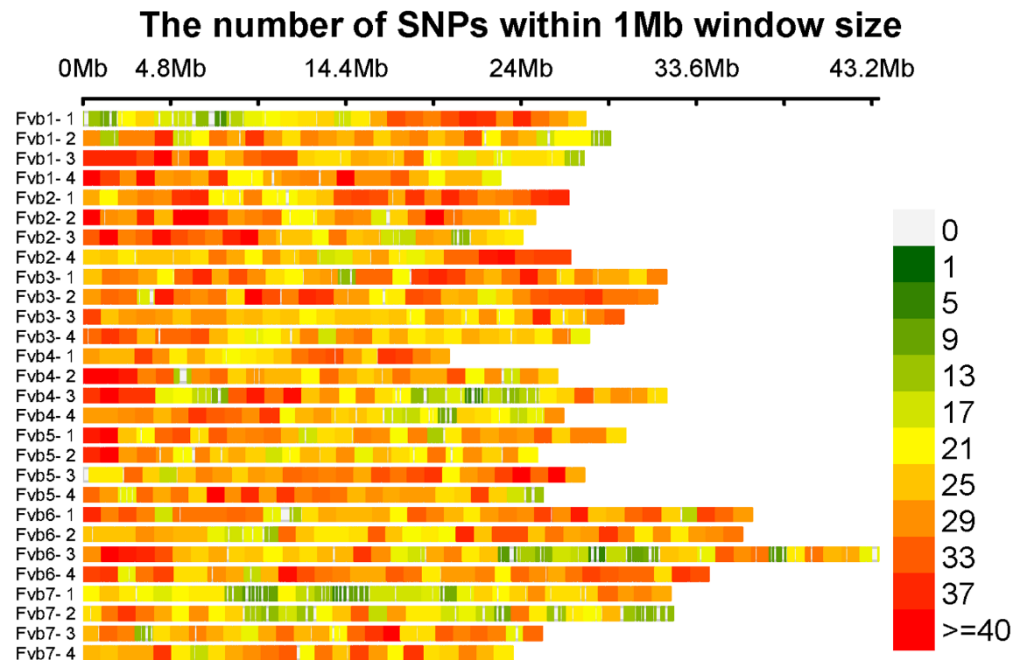
Alkumansikka: talvehtiminen

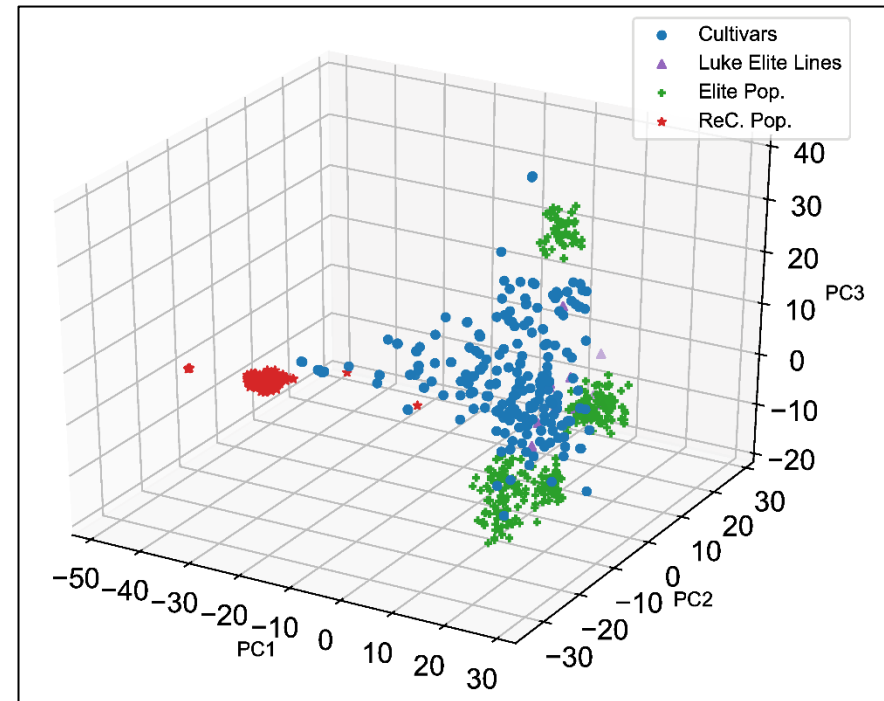
Graafi ja kuvat: Attiq ur Rehman

DNA-merkkikitiedolla eteenpäin

Geenimerkkikartta: Attiq ur Rehman

Kiitos!

Luken tiimi: Saila Karhu, Marja Rantanen, Attiq ur Rehman, INFRA Piikkiö

Tutkijat Matleena Punkkinen (vieraileva post-doc), Alexey Shapiguzov, Ismo Strandén, Janne Kaseva, Leena Hamberg, Petteri Karisto, harjoittelijat Aram Omran (emPLANT), Teemu Aaltonen (HAMK), jne

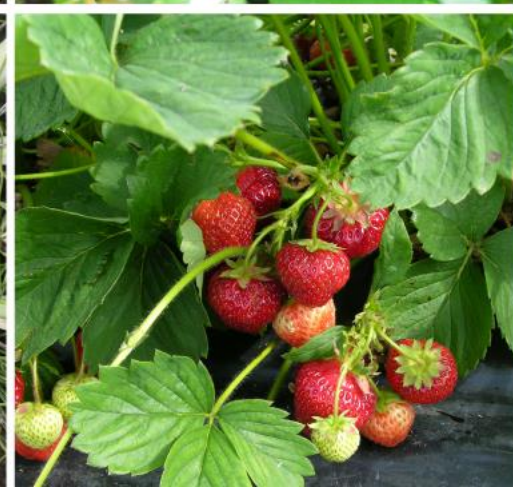

Kuva: Jorma Hellstén, Luke

The BreedingValue project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No 101000747.

e-luentosarja 2023

31.3. 5.4. **14.4.** 19.4. 27.4.

14.4. klo 11-11.45

Takaisin viljelyyn - Kotimaiset
vihannes- ja humalakannat
käyttöön

